

private Forhold, og det af den simple Grund, om ikke af anden, at jeg ikke kender det Allermindste til dem. Jeg kender kun hans Udtørringsarbejder af Omtale, og det er dem, jeg har omtalt som i Forbigaaende. Jeg kender ikke det Mindste til det Forhold, hvori han staar til de Tjenere, der have været hos ham. Jeg tror naturligvis gerne, at hans forhenværende Tjenestefolk stemme paa ham paa Valgdagen. At han, som han siger, faar flere Stemmer fra sine Tjenestefolk, end jeg faar fra mine — er sikkert nok; thi jeg faar slet ingen. Det var kun den Bemærkning, jeg vilde tillade mig at gjøre lige overfor det ærede Medlem. Jeg skal endnu lige overfor den sidste ærede Læser tilføje, at jeg heller ikke har opfattet Udvalget saaledes, at der var nogen væsentlig Strid om Fremgangsmaaden med Hensyn til denne Sag; men i Anledning af det, som det ærede Medlem for Thisted Amts 2den Valgkreds fremkom med — og han er jo tilbøielig Talsmand for Landboforeningerne; og tilbøielig for andre Noster udenfor — har jeg imidlertid fundet mig besøjet til at inoebegaa ham.

**B. Solm:** Forsaavidt det ærede Medlem for Thisted Amts 2den Valgkreds (Sagd) skal være Talsmand for Landboforeningerne, forekommer det mig, at han har været en meget uheldig Talsmand for dem. Udvalgets Flertal og Mindretal have i Grunden den samme Opfattelse, og der er egentlig ikke nogen Uenighed imellem dem angaaende Principerne der. Jeg skal tilstaa, at det har forundret mig Noget at høre den lange Diskussion, der har fundet Sted, men man har da faaet at høre, hvor vidt forskellige Anskuelserne ere, idet Nogle mene, at det gode Forhold, som tidligere har fundet Sted, atter vil tilbagebringes ved at stramme Baandet haardere, medens Andre mene, at dette Baand skal fuldstændig løases. Det ærede Medlem fra Thisted (Sagd) har gjort sig til Talsmand for den ene, det ærede Medlem for Bølle Amts 2den Valgkreds (Berg) for den anden Anskuelse, men jeg tror i Virkeligheden, at Sandheden ligger midt imellem. Man er nødsaget til at tage Forholdene, som de ere. Det kan lyde meget smukt, naar man siger, at Lyendets Opvækkelse eller den Maade, hvorpaa man skal gaa frem for at se at faae Lyendet til at agte noget mere paa sit eget Jeg, skal ske ved oplysende Foredrag og Sligt, men Enhver, som er noget vant til at færdes ude blandt Folk, veed for det Første, hvor vanskeligt det er at faae Tjenestetændet samlet, og de Fleste ville derhos vistnok have gjort den Erfaring, at det er vanskeligt for Nogen

at holde Foredrag saaledes, at de virkelig kunne opfattes. Jeg tror, at Skylden for det Forhold, som nu er tilstede, ligger i to Ting. Den ene er den, at man i Halvtredsene fik en stor Mængde Udlandinge her ind i Landet, hvilket medførte, at det Forhold, som før var tilstede imellem Husbonden og Lyendet, ikke kunde vedblive, idet de, som skulde have flere Tjener, undertiden vare tvungne til at maatte tage dels af vort eget Lyende og dels Lyende fra Udlandet. Dette medførte da atter, at det patriarkalske Forhold — om jeg saa maa sige — ikke kunde vedligeholdes, fordi den Tone, der tidligere pleiede at være tilstede mellem Familien og Lyendet, ikke kunde vedblive paa Grund af det fremmede Element, som var kommet ind. Den anden Grund er Manglen paa Arbeidskraft. Den har medført, at et Lyende, der forlod sin Tjeneste, med største Letthed kunde faae andet Arbeide. Naar det er blevet sagt, at Loven af 1854 har forseilet sin Hensigt, maa jeg sige, at det tror jeg ikke; er der her Noget, med Hensyn til hvilket Hensigten er forseilet, er det snarere det, at Loven af 1854 meget sjældent bliver opretholdt. Det er nu blevet meget almindeligt, at Lyendet ikke bryder sig om, hvorvidt det har Studsmaalsbog eller ikke, og jeg for mit Vedkommende maa sige, at jeg tror, der meget vanskeligt kan gjøres Noget i denne Henseende ad Lovgivningens Vej, undtagen det, at man maa komme bort fra, at Lyendet skal henvende sig til Præsten; jeg tror snarere, det bør bestemmes, at det skal henvende sig til Sogneraadetsformanden. Efter min Mening er det noget af det Uheldigste, som kan finde Sted, at Præsten skal være den, til hvem Lyendet skal henvende sig. Jeg kan dog godt tænke mig, hvorfor dette i sin Tid er blevet bestemt; det er nemlig, fordi Præsten den Gang saa at sige var født Fattigforstander. Nu tror jeg imidlertid, der er nogen Grund til at gaa en anden Vej, nemlig til at skærpe Mulktbestemmelserne med Hensyn til det Forhold, at et Lyende møder uden at have Studsmaalsbog. (D. d. f. r. e. n: Indskærpe?) Nei, skærpe; jeg har ikke Noget imod at forhøje Mulktterne for Husbonden lige saavel som for Lyendet, fordi de vel kunne have lige stor Skyld med Hensyn til Forhold, som allerede begynde at søles. Jeg sigter til det Forhold, naar En skal have Fattigforfølgelsesret, og jeg tror, at netop dette Forhold gjør det vanskeligt for Sogneraadet at finde, hvor en saadan Mand i Virkeligheden har Forfølgelsesret. Det er et af de Punkter, hvori jeg tror, at der kan gjøres Noget. Om der skal paalægges den Husbond Mulkt, som